

Organiseret samspil

A photograph of a paved path lined with bare trees, leading towards a body of water and a building in the distance. The trees are without leaves, suggesting a late autumn or winter setting. The path is on the left, and the water is on the right. In the background, there is a building with a red roof and a green field.

Lokalsamfundene
som positive
medspillere i den
kommunale beslutningsproces

landdistrikterne.dk

Hvorfor dette hæfte?

Der bor ca. en million mennesker i landdistrikterne. Det svarer til omkring 1/5 af den danske befolkning. Deres holdninger, muligheder og problemer bør indgå i de kommunale beslutninger på lige fod med byboernes.

Det er derfor kommunalpolitikerens opgave at sikre et samspil også med borgerne i landdistrikterne.

Ikke nødvendigvis helt let.

Landdistrikternes befolkning og politikerne har fået længere til hinanden efter kommunalreformen, der samlede administration og bystyre i storkommunernes ”hovedstæder” og indførte nye begreber og spilleregler i samlivet med landdistrikterne.

Det gamle ”kølediskdemokrati” er altså under forandring. Det kræver en anden form for organisering og dialog dels at afstemme lokalsamfundenes forventninger til politikerne, dels at gøre lokalsamfundene til positive medspillere i den kommunale beslutningsproces.

Herom handler dette hæfte. Det indeholder en række eksempler og bud på, hvordan man organiserer et positivt samspil mellem lokalsamfund og kommuner.

Hvem er vi?

Landdistrikternes Fællesråd (LDF) er en partipolitisk neutral interesseorganisation. LDF's medlemskreds består af landsdækkende foreninger, som alle har en del af deres virke i landdistrikterne. Derudover er en række kommuner medlem af LDF.

Hvad vil vi?

LDF's formål er at arbejde for en borgervenlig landdistriktsudvikling og -politik i stat, regioner og kommuner. Vores mål er at fremme en bæredygtig udvikling indenfor bolig, erhverv, natur, miljø og menneskelig trivsel i landdistrikterne.

Hvordan arbejder vi?

Gennem netværkssamarbejde, informations- og oplysningsvirksomhed arbejder LDF for, at landdistrikternes stemme bliver hørt i den politiske proces.

LDF har desuden en omfattende konsulent- og rådgivningsvirksomhed. Vi servicerer foreninger, organisationer og kommuner landet over.

Medlemmer:

4H, Dagli Brugsen og Lokalbrugsen, Dansk Landbrug, De Samvirkende Købmænd, DGI, Frie Bønder Levende Land, Fritid og Samfund, Håndværksrådet, LandboUngdom, Landbrugsrådet, Landsforeningen af Landsbysamfund, Landsforeningen af Menighedsråd, Landsforeningen for Økosamfund, Plantning og Landskab og ca. 25 kommuner.

Mere på: www.landdistrikterne.dk

Landdistrikterne – et lokaldemokratisk laboratorium

Landdistrikternes Fællesråd har undersøgt, hvordan lokalsamfundene organiserer sig i 58 kommuner med store landdistriktsområder, og hvordan samspillet er med kommunen og politikerne.

Fællesrådet har kontaktet kommunerne og stillet følgende spørgsmål:

- Hvor mange af kommunens lokalsamfund har oprettet et lokalråd?
- Er der i kommunen oprettet et fællesråd, der fungerer som paraplyorganisation for alle kommunens lokalråd?
- Er der et formaliseret samarbejde (f.eks. i form af regel mæssige møder) mellem lokalråd/fællesråd og kommunalpolitikerne?

Kommunernes svar viser, at:

- der er oprettet lokalråd i 54 ud af 58 kommuner
- antallet af lokalråd svinger fra 4 til 91 i hver enkelt kommune
- der i alt er etableret 1182 lokalråd i de 54 kommuner med lokalråd
- der i 38 ud af de 54 kommuner med lokalråd er etableret et fællesråd for lokalrådene
- der i 44 ud af de 54 kommuner med lokalråd er et formaliseret samarbejde mellem lokalråd/fællesråd og kommunalpolitikerne

Konklusion:

Der er et stort lokaldemokratisk engagement i landdistrikterne.

Oprettelsen af lokalråd og fællesråd sker på lokalbefolkningens initiativ, og det store antal vidner om, at landdistrikterne ønsker at blive hørt.

Deres kommunalpolitiske betydning afhænger af, om kommunalpolitikerne vælger at lytte til de udspil, der herigennem kommer fra lokalbefolkningen.

Undersøgelsen viser desuden, at lokalråd og fællesråd mange steder indgår i et aktivt samspil med kommunalpolitikerne i byrådet.

Dette kan ses som et udtryk for, at **landdistriktsområdet bliver brugt som et lokaldemokratisk laboratorium**, hvor kommunerne eksperimenterer med nye former for borgerinddragelse og nærdemokrati.

Samspil i Sønderborg

De lokale kræfter kridtede banen op, og kommunen spillede med. Sådan beskriver ildsjælen Tina Sahl Lydiksen organisationsdannelsen på landdistriktsområdet i Sønderborg Kommune. Og sådan opfattes forløbet også fra kommunal side.

- Uden ildsjælenes forarbejde med at sætte fokus på landdistriktsområdet var vi aldrig kommet i gang. Og uden kommunens medspil på det, var vi ikke nået dertil, hvor vi er nået i dag, lyder den samstemmende vurdering fra Inger Plauborg, byrådsmedlem og formand for Landdistriktsudvalget, og Poul Valdemar Nielsen, fagcenterchef for Kultur & Fritid i Sønderborg Kommune.

Samspillet har her 3 år efter kommunesammenlægningen resulteret i en organisering af landdistrikts-området, der forbinder de enkelte lokalområder med det kommunale, politiske og administrative niveau.

Lokal oprustning

Tina Sahl Lydiksen var en af de græsrodder, som var med til at kridte banen op. Sammen med en række ildsjæle fra den gamle Sydals Kommune etablerede hun en gruppe, der arbejdede på at få skabt landsbyråd rundt omkring i den nye Sønderborg Kommune.

I dag konstaterer hun med tilfredshed, at der er blevet lyttet til arbejdsgruppen – både fra lokalsamfundenes og kommunens side. I 23 af Sønderborgs godt 30 lokalsamfund har man dannet landsbyråd. Og landdistrikterne er et af fyrtårnene i den nye kommuneplan.

Ifølge Poul Valdemar Nielsen er kommunens lydhørhed en bevidst strategi, som skal stimulere til at lokalsamfundene organiserer sig.

- Vi vil gerne understøtte ildsjælene i at skabe noget i lokalsamfundene. Det gør vi ved at give dem indflydelse på deres eget område og på den overordnede politik i kommunen, forklarer Poul Valdemar Nielsen.

Den lyttende holdning suppleres desuden af mere håndfaste incitamenter.

- I Landdistriktsudvalget har vi besluttet at give hvert landsbylaug 6000 kr. i årligt driftstilskud. Det er jo også en slags stimulering. Og landsbylaug der tildeles tilskuddet, får samtidig en gratis hjemmeside på vores fælles elektroniske platform, Infoland, fortæller Inger Plauborg.

Landdistriktsudvalget

Det centrale forum for samspillet mellem lokale græsrodder og kommunalpolitikere er Landdistrikts-udvalget. Da Landdistriktsudvalget er et midlertidigt udvalg – et såkaldt §17, stk. 4-udvalg – sidder der nemlig både politikere og ikke-politikere i udvalget.

Inger Plauborg lægger ikke skjul på, at hendes mål var et stående udvalg på landdistriktsområdet. Men politik er det muliges kunst, og som de politiske kort blev fordelt ved valget, var et midlertidigt udvalg det højest opnåelige.

I denne situation valgte man at tilpasse sig det organisatoriske forarbejde, som græsrodderne havde gjort ved at danne Landsby-

forum, der er en paraplyorganisation for landsbylaugene. De syv af Landdistriktsudvalgets 15 medlemmer er således udpeget af Landsbyforum. Og i bakspejlet kan Poul Valdemar Nielsen se oplagte fordele ved det, der oprindeligt var den næstbedste løsning.

- Vi har f.eks. kun kunnet få lokalsamfundene med på ideen om det elektronisk landsbynetværk, Infoland, fordi der har siddet nogle ildsjæle i Landdistriktsudvalget, der har kunnet se pointen med en fælles informationsplatform, lyder vurderingen fra Poul Valdemar Nielsen.

Tina Sahl Lydiksen er enig. Hun sidder som repræsentant for Lysabild Landsbylaug, når Landsbyforummet mødes for at diskutere de punkter, som Landdistriktsudvalget har på dagsordenen.

- Hvis ikke der er en bottom up-proces og en forpligtelse fra ildsjælene, så får de politiske beslutninger ikke den ønskede effekt i implementeringen, påpeger Tina Sahl Lydiksen.

Lokale udviklingsplaner

Udover Infoland har Landdistrikts-udvalget iværksat en proces, hvor lokalsamfundene får hjælp til at udarbejde lokale udviklingsplaner.

En lokal udviklingsplan er borgernes egen vision og målsætning for, hvordan de ønsker, at deres lokalsamfund skal udvikle sig. Planen beskriver desuden de handlinger, der skal til for at realisere målet. Nogle af tingene vil borgerne selv kunne klare, mens andre kræver hjælp udefra – f.eks. fra kommunen.

Poul Valdemar Nielsen fortæller, at arbejdet med de lokale udviklingsplaner blev sat i gang bl.a. fordi man ønskede at få kvalificerede indspil til kommuneplanen.

- Hvis man har den demokratiopfattelse, at man gerne vil bevare en del af det nærdemokrati, der var før, så må man spørge sig selv: Hvordan får man kvalificeret borgerne til at indgå i debatten om f.eks. en kommuneplan? Det kan arbejdet med de lokale udviklingsplaner bidrage til, forklarer Poul Valdemar Nielsen.

På et afholdt borgermøde om den kommende kommuneplan har Poul Valdemar Nielsen og Inger Plauborg kunnet glæde sig over at se, at det lokale strategiarbejde virker efter hensigten.

- Det var tydeligt, at lokalsamfundene på forhånd havde talt sig frem til, hvad de ville fremføre på mødet. Det gav synspunkterne en enorm troværdighed, fortæller Inger Plauborg med slet skjult stolthed i stemmen.

Hver kommune må finde sin vej

Som forvaltningschef kan Poul Valdemar Nielsen med tilfredshed konstatere, at det – som han udtrykker det – med relativt få midler er lykkedes at skabe en rimelig slagkraftig organisation. Men han understreger samtidig, at stærke græsrodder, politisk lydhørhed og gensidig samarbejdsvilje ikke alene har gjort det.

- Det har været vigtigt, at der politisk blev skabt mulighed for, at der blev ansat en person med ansvar for og ekspertise på landdistriktsområdet. Der skal også være en organisering på forvaltningsmæssigt niveau, påpeger Poul Valdemar Nielsen.

Også politikeren og ildsjælen er tilfredse med de opnåede resultater. Inger Plauborg glæder sig over, at de andre politiske udvalg

og andre dele af den kommunale administration er begyndt at forholde sig til landdistriktsproblematikken.

Og Tina Sahl Lydiksen karakteriserer Sønderborg Kommune som ”et smørhul i landdistrikthenseende”, hvor ildsjælene nærmest har fået det, som de vil have det.

Poul Valdemar Nielsen maner dog til besindighed i forhold til direkte at efterligne Sønderborgs organisation:

- Hvilken organisationsform der er den bedste, vil i høj grad afhænge af den sociale, politiske og administrative kultur i en given kommune. Hver kommune må finde sin vej.

Viborg er gået sine egne veje

Et politisk udvalg uden lokal forankring og et landdistriktsråd uden politisk ophæng kører side om side – med succes, siger politiker og ildsjæl.

Som et af de eneste steder i landet har Viborg Kommune nedsat et rent politisk udvalg – Demokratiudvalget – der skal tage sig af lokalsamfundenes ve og vel. Eller rettere også lokalsamfundenes ve og vel. For Demokratiudvalget er åbent for henvendelser fra enhver enkeltperson, forening, landsby og alle andre fra by eller land, der har ideer til ”sit” områdes udvikling.

Heroverfor – eller ved siden af - står en række lokalråd/landsbyråd, der er samlet i et Landdistriktsråd. Der sidder ingen politisk udpegede folk i Landdistriktsrådet, og der er ikke noget formaliseret samarbejde over til den kommunale organisation – ej heller til Demokratiudvalget.

Set udefra virker det som om samarbejdet mellem det politiske niveau og lokalsamfundene er næsten ikke-eksisterende. Men det passer ikke, fastslår både formanden for Demokratiudvalget, Mette Nielsen, og formanden for Landsbyrådet, Mogens Møller Nielsen.

Mogens Møller Nielsen kalder samarbejdet fint – i dag.

-Men, fortsætter han, - da vi efter kommunalreformen startede med at få hold på lokalsamfundene, fik vi en meget negativ kommunal modtagelse. Man troede nok, at vi ville optræde som en slags mini-sogneråd på landdistrikternes vegne. I takt med at vi har lært hinanden at kende, og ved hvad vi hver i sær står for, har vi fået et langt bedre samarbejde. Det gælder også over til Demokratiudvalget.

Det forhindrer dog ikke Mogens Møller Nielsen i at have visioner, når han bliver bedt om at tegne den fremtidige organisering af landdistriktsarbejdet. Visionen er en fusion af Demokratiudvalget og Landsbyrådet, så lokalsamfundene får en direkte linje til politikerne.

Også formanden for Demokratiudvalget, Mette Nielsen, kalder samarbejdet godt.

-Vi er utroligt glade for de samarbejdspartnere, vi har både i

Landdistriktsrådet og lokal- og landsbyrådene. Deres input og tilstedeværelse er en af vores styrker, siger hun.

Men fra sit politiske sæde mener hun ikke, at det ville være lettere/bedre at have én direkte kanal ud til de mange lokalsamfund i kommunen.

Derom senere.

En vrimmel af lokalsamfund

Efter kommunalreformen kom Viborg Kommune til at omfatte seks tidligere kommuner. Den nye storkommune blev landets arealmæssigt næststørste, og som en følge heraf også hjemsted for særdeles mange landsbyer og lokalsamfund. Helt nøjagtig 92. Altså noget af en mundfuld, når man skulle finde fælles fodslaw i forhold til politikerne i den nye storkommune.

Udgangspunktet blev derfor de eksisterende landsbyråd i de seks gamle kommuner. Som en fælles paraply over dem blev Landdistriktsrådet dannet. Herefter gjaldt det så om at få fat i, hvad der måtte være af lokalråd.

Landdistriktsrådets formål er bl.a. at skabe fællesskab og udvikling på tværs af kommunen. Desuden skal rådet i samarbejde med kommunen etablere en rådgivning for frivillige projekter, lette adgangen til det offentlige og fungere som guide for projekterne.

-Ildsjælene var mange rundt omkring, men et af problemerne var, at landsbyerne var organiseret vidt forskelligt, fortæller Mogens Møller Nielsen. –Nogle havde etableret lokalråd og var med i landsbyrådet, andre havde ingenting. Det gjorde det svært at skabe en ensartet organisation, der var noget af det, politikerne efterspurgte.

Engagementet fuser ud

Et andet – overraskende - problem var, at det lokale engagement var vigende.

En del af lokalrådene havde tidligere en direkte kontakt til kommunens landsbyråd og adgang til de penge, landsbyrådet havde at arbejde med. I den nye storkommune blev landsbyrådene stækket – beslutningsmæssigt og økonomisk – og det nye landdistriktsråd havde ingen penge eller politisk repræsentation.

Nu hed det Demokratiudvalget og LAG'en, hvis lokalsamfundet ville have støtte til sine ideer.

-Jeg tror, folk følte, at tingene kom langt væk. Det blev ”dem derinde”, siger Mogens Møller Nielsen. Blandt andet derfor har Landdistriktsrådet valgt at bruge kræfterne på at få alle lokalsamfund med frem for at få alle til at organisere sig ens.

Mogens Møller Nielsen tror da også, at engagementet vil dukke op igen, efterhånden som fællesskabsfølelsen vokser. Især ville hans vision om at samle Demokratiudvalg og Landdistriktsråd give bedre grobund for at få det lokale engagement tilbage i fuld blomstring. Bl.a. fordi lokalsamfundene dermed kunne se, de fik en direkte politisk indflydelse, mener han.

Det mest direkte af alt

Men borgerne kan næsten ikke få det mere direkte end med Demokratiudvalget, mener udvalgets formand, Mette Nielsen.

-Vi lægger vægt på, at alle og enhver med eller uden en organisation i ryggen kan søge hjælp og støtte til sine ideer, siger hun.

Udvalget har ansat en borgerguide, som folk kan kontakte og spørge til råds. Borgerguiden hjælper med viden om, hvilke støttemuligheder, der findes, og hvordan de kan kombineres. Hun tager ud og guider lokalsamfundene i deres arbejde og kan orientere om, hvilke kommunale beslutninger, der evt. kan blokere for eller måske fremme deres ide. Desuden har kommunen lavet en hjemmeside, hvor folk kan hente ansøgningsskemaer plus en stribe andre oplysninger.

Demokratiudvalgets funktioner ligger altså tæt op af Landdistriktsrådets formål, men er bredere i sit sigte.

- Vi skal få flest mulige af de mennesker i tale, der vil deres lokalområde det godt, fastslår Mette Nielsen entusiastisk. Og for os kan et lokalområde lige så vel være et hjørne af Viborg by som en landsby.

Pengene rækker

I forhold til LAG'ens pulje på små seks mio. kr., er Demokratiudvalgets pengekasse på en beskedne mio. kr. Men det generer ikke Mette Nielsen. Hun bor selv i et mindre lokalsamfund og ved, at man kan komme langt med en million kr. For mange gange kan de lokale ønsker imødekommes med 10.000-15.000 til en legeplads eller til et kulturelt arrangement.

Demokratiudvalget har både været fødselshjælper for og selv barslet med initiativer i lokalsamfundene. Et af dem er kårning af Årets Lokalområde, hvor 23 lokalområder allerede indenfor de første 14 dage havde meldt sig i konkurrencen om de 50.000 kr.

Udtryk for succes, mener Mette Nielsen og understreger, at værdien af denne umiddelbarhed skal bevares. Ad hoc-ressourcer kalder hun de mennesker, som brænder for at gennemføre en ide eller et projekt, men ikke orker først at etablere sig i en forening eller organisation.

-Vi skal være åbne også for folk uden vedtægter i ryggen, fastslår hun. –Derfor er der ikke noget problem i, at landdistriktsarbejdet kører i parallelle spor. Jeg ser ikke noget modsætningsforhold mellem Demokratiudvalget, Landsbyrådet eller LAG'en, men tværtimod stor synergieffekt.

De har godt fat i hinanden i Holbæk

Med to årlige møder mellem lokalområdet og "dets eget" politiske dialogudvalg føler alle sig hørt

Sjældent har så mange været enige om så meget. Men sådan er det i Holbæk Kommune, når det gælder samarbejdet mellem kommunens politikere og kommunens mange lokalområder. En snak med flere aktører i samarbejdet, viser da også, at ingen vil pille grundlæggende ved konstruktionen – også kaldet Holbæk-modellen.

Forklaringen kommer fra to af de mange aktører.

-Jeg ville ikke være møderne med lokalområderne foruden, siger John Harpøth, medlem af byrådet for DF. –På den måde kommer jeg i dybden med, hvad der sker i kommunens landdistrikter og landsbyer.

-Der bliver lyttet til os. Vi kan se vores fingeraftryk i de politiske beslutninger, siger Ida Møller, formand for Hagested Lokalråd.

Først lidt baggrund

Holbæk-modellen er skabt med Roskilde Universitet som fødselshjælper, og har i parentes bemærket været inspiration for Næstved Kommune.

I Holbæk er resultatet blevet dannelsen af 17 lokalområder formeret omkring de største landsbyer plus to delområder i selve Holbæk By.

På den politiske side af bordet er der skabt fem dialogudvalg sammensat af seks byrådsmedlemmer på tværs af fagudvalg og parti. Hvert dialogudvalg er udpeget til for et år ad gangen at have særlig kontakt til en gruppe på 3-4 lokalområder. På den måde kommer alle hele raden rundt.

Året rundt i Holbæk

Og hvad sker der så i løbet af det år?

Først og fremmest sikrer modellen en formaliseret kontakt via to årlige møder i marts og september, som dialogudvalget holder med hvert enkelt af "deres" lokalområder.

Dagsordenen sættes af lokalområdet, alle borgere inviteres med, og så drøftes de forslag og ønsker, som lokalområdet har. Drøftelsen føres til referat, og når møderunden med de 17 lokalområder er gennemført, holder byrådet et temamøde, hvor forslag og ønsker prioriteres. Prioriteringerne drøftes med lokalområdet på det følgende dialogmøde, der også behandler nye emner, som så igen forelægges på et temamøde osv.

Denne vekslen mellem dialogmøder og temadrøftelse er døbt "Årshjulet".

Både møder, referater og prioriteringer lægges løbende på lokalområdets hjemmeside i en såkaldt lokalområdebog – en slags logbog, som sikrer, at lokalområdets beboere kan følge udvikling og status på tingene.

Den praktiske tovholder i hele dette arbejde er lokalforumskonsulenten. Det er en kommunal medarbejder, der fungerer som dagligt bindeled mellem kommunen og 3-4 lokalområder.

Rekordmøde

Man kunne få den kætterske tanke, at med de mange møder ville konstruktionen med tiden tabe pusten.

Både ja og nej, lyder det fra politikere, lokalområde og lokalforumskonsulent.

-Det er da meget at holde styr på samtidig med, at man også har andet arbejde i kommunen, siger lokalforumskonsulent Grethe Timmermann, der er knyttet til lokalområderne Hagested, Knabstrup, Regstrup og Tølløse. –Men er man ved at køre sur i det,

hjælper det at se på, hvor meget folk bruger lokalområde-bøgerne på nettet. Der er mellem 500-1000 besøgende pr. uge..

Formanden for dialogudvalg 2, Peter Sørensen, (V), har stadig gejsten intakt. Han har netop været igennem marts-møderunden i sine fire lokalområder, og møderne var alle steder præget af en god debat om den nære dagligdag, som f. eks. skole-spørgsmål, nedlæggelse af et trinbræt etc.

-Præcist dét, der er hensigten med dialogmøderne, påpeger han.

For hans byrådskollega, John Harpøth, (DF), medlem af dialogudvalg 1, der omfatter Orø og delområderne i Holbæk, er dialogmøderne et must.

-Som byrådspolitiker beskæftiger man sig ofte med de overordnede linjer. Det er rigtig sundt at dykke ned fra helikopterperspektivet til noget nært, der har vældig betydning for nogle mennesker.

Mellem møderne får de to politikere opringninger og mails med spørgsmål og kommentarer til dette og hint. En uformel kontakt, som de begge sætter pris på, og betragter som nødvendig, hvis man skal have et dybere indblik i tingene.

Og for lokalområdenes vedkommende viser den seneste opgørelse fra møderunderne i marts, at mere end 900 lokalborgere deltog i dialogmøderne. Det højeste antal siden foråret 2007, hvor dialogmøderne startede.

Frie lokalområder

Da Holkbæk-modellen i 2005-06 blev skabt, var det ud fra en politisk målsætning om, at ”afstanden mellem borger og byråd ikke skal være større, selvom kommunen er blevet det.”

Og modellen blev godt modtaget af lokalområderne, fortæller Anne-Kathrine Ipsen, Gislinge-Lauget, og Ida Møller, Hagested Lokalråd.

Kommunen lagde rammerne for samarbejdet, men det var op til det enkelte lokalområde, hvordan man ville organisere sig, og det har Hagested og Gislinge grebet forskelligt an. Hagested med etableret lokalråd med formand og bestyrelse, Gislinge med en helt flad struktur.

-Jamen, det var et spørgsmål om praktik, forklarer Anne-Kathrine Ipsen, Gislinge-Lauget. -Vores erfaringer sagde os, at det er forskellige ting, folk brænder for til forskellig tid.

- Når et forslag dukker op enten fra kommunen eller fra lokalområdet, sender jeg derfor en mail rundt til en stribe mennesker for at høre, om nogle vil byde ind på det. Hvis ingen melder sig, svarer jeg, at vi ikke har ressourcer til at tage del i sagen. Til gengæld vil der blive gået 110 pct. til sagen, hvis nogle griber bolden. Så gør de det, fordi det er en hjertesag, siger hun.

I Hagested er man mere systematiske. Det etablerede lokalråd skal sørge for at kommentere og forholde sig til forslag og projekter og har også en initiativ-pligt, mener formanden Ida Møller. Systematikken sikrer, at lokalrådet ikke misser et emne.

Den sorte hest

De to lokalområde-repræsentanter er altså lige så glade for dialogmøderne og nærkontakten med politikerne, som omvendt. Alligevel er der røster fremme om, at antallet af dialogmøder skal skære ned til et årligt, men meningene er delte.

-En dårlig ide, fastslår Anne-Kathrine Ipsen, der støttes af John Harpøth.

-Måske, siger, Ida Møller, -nu har vi været raden rundt, og flere lokalområder har nok ikke rigtig mere på bedding. Hvad skal man så fylde på næste dialogmøde?

Men den kulsorte hest i spørgsmålet om fremtidens samarbejde er kommunalvalget. Kun 14 ud af byrådets nyværende 31 medlemmer genopstiller, og ingen ved, om det nye byråd ser helt anderledes på Holbæk-modellen end det tidligere.

-Men mon dog, kommer det fra politikerne, og Ida Møller, der stiller op for de radikale til valget, er imod de store ændringer i modellen.

-Det ville simpelthen også være ærgerligt, kommer det fra Anne-Kathrine Ipsen.

Lokale og politiske netværk skal bindes sammen

Lokal udvikling kræver samarbejde mellem lokalsamfund og politikere, siger Gunnar Lind Haase Svendsen, lektor ved Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter på Syddansk Universitet.

Hvilken betydning har kommunalreformen haft for landdistrikterne? Fra sin pind på Institut for Forskning og Udvikling i Landdistrikter holder Gunnar Lind Haase Svendsen nøje øje med udviklingen de danske landdistrikter og yderområder. Og han ser to tendenser gøre sig gældende.

- På den ene side er der i land-distrikterne en udbredt fornemmelse af, at man har mistet indflydelse i de nye kommuner. På den anden side forsøger man at bevare indflydelsen ved at opruste organisatorisk, f.eks. ved at lokalsamfundene i en kommune danner en paraplyorganisation, der kan forhandle mere direkte med politikerne.

Evnen til at organisere sig i lokale netværk er karakteristisk for landbefolkningen, mener forskeren, der bl.a. har beskæftiget sig indgående med bøndernes selvorganisering i andelsbevægelsen. Svendsen ser det som et udtryk for, at landdistrikterne – stadig – er rige på det, han kalder ”social kapital”.

Slår man op i teoribogen, defineres social kapital som ”netværksbaserede samarbejdsrelationer, der for den enkelte udgør en ressource på linje med f.eks. finansiell og human kapital”. På jævnt dansk betyder det, at fodboldklubben der skal bygge nyt klubhus, kan have stor fordel af at kende den lokale tømrer og murer. Lokale netværk er dog ikke alene nok til at skabe udvikling i landdistrikterne, understreger Svendsen, der skelner mellem bindende, brobyggende og sammenbindende social kapital.

- Bindende social kapital er sammenslutninger, hvor man har en tendens til at være sig selv nok, forklarer Svendsen og nævner de gamle skytteforeninger som eksempler på sådanne lukkede tryghedsnetværk.

- Brobyggende social kapital er derimod åbne og inkluderende netværk. Det er f.eks. når det lokale landsbyråd afholder borgermøder, hvor alle har muligheden for at deltage. Endelig har vi den sammenbindende social kapital. Det er f.eks. netværk, der forbinder netværket i et lokalsamfund med det politiske netværk, forklarer Svendsen og understreger den sammenbindende kapital betydning.

-I forskningen kan vi tydeligt se, at lokal udvikling kræver, at der er en livline fra de lokale netværk og ind til politikerne, påpeger Svendsen. - Man kan sige det på den måde, at udvikling kræver både glue and gear, altså både sammenhængskraft og udveksling. Der skal være sammenhængskraft i lokalsamfundet. Men der skal også være udveksling i form af et netværk, der forbinder lokalsamfundet med politikerne eller magthaverne.

Demokratisk legitimitet

Den aktuelle organisatoriske oprustning rejser dog også en række demokratiske problemstillinger.

- Det er jo ofte de samme midaldrende ildsjæle, der dukker op, når man indkalder til borgermøde. Der er altså en fare for, at de lokale netværk bliver et projekt for eliteildsjæle. Og det skaber et demokratisk legitimeringsproblem. Har man nu et klart mandat fra lokalbefolkningen?, spørger Svendsen og sender spørgsmålet videre til kommunalpolitikerne.

Samarbejde med de mere eller mindre selvbestaltede lokale organisationer er nemlig en måde hvorpå politikerne kan sikre demokratisk nærhed og lokal opbakning til politiske beslutninger.

På den anden side kan politikerne vanskeligt tillade sig at føre realitetsforhandlinger med en partner, som har et tvivlsomt mandat.

- Det er optimistisk at tro, at man kan opnå 100% demokratisk legitimitet. Demokratiproblemet vil altid være der, og det skal tænkes med i alt hvad man gør, påpeger Svendsen.

Ifølge Svendsen opstår demokratiproblemet bl.a. fordi den aktuelle selvorganiseringsbølge er udtryk for et fritidsfællesskab. I et fritidsfællesskab er man ikke i samme grad afhængige af hinanden, som man var det i f.eks. andelsbevægelsens økonomiske fællesskab. Derfor bliver deltagelsen i fællesskabet et spørgsmål om tid og lyst. Af den grund mener Svendsen også, at det kan være nødvendigt med organisatorisk innovation for at sikre en større grad af deltagelse.

- Måske kunne man engagere flere i foreningsarbejdet, hvis man i vedtægterne gjorde det muligt at nedsætte midlertidige arbejdsudvalg. Så kan folk bidrage efter lyst og interesse. Og de behøver ikke vente til næste generalforsamling for at komme ud af det igen.